

Srečanje demokratov na Radišah

Osvetljevanje razlik med političnimi strujami

Temeljne spremembe v družbenih sistemih Slovenije in Italije, pa tudi krepko zaznaven pomik na desno v Avstriji, je postavil slovenske narodne skupnosti v zahtevno situacijo pred nove probleme. Pojav, ki ga srečujemo po vsej Evropi (vedno večji razkol med levico in desnico), se je na Koroškem in v Furlaniji-Juljski krajini razvil tudi med manjšino samo in privedel do včasih neznosnih pogojev za delovanje.

Na Radišah so se sestali konec minulega tedna predstavniki Zveze slovenski organizacij na Koroškem, Slovenske kmečko-gospodarske zveze v Trstu, predsednik Združene liste Socialdemokratov Slovenije Janez Kocjančič ter Vojko Venišnik (ZL). Srečanju se je pridružil na povabilo ZSO tudi predsednik socialdemokratov na Koroškem dr. Michael Ausserwinkler, medtem ko je bil podpredsednik deželnega zbora Furla-

nije-Juljske krajine zadržan.

Predsednik ZSO dr. Marjan Sturm je v svojem uvodnem in pozdravnem nagovoru orisal bistvene probleme med liberalnimi levicami (ne samo v prostoru Alpe-Jadran). Desnici v Evropi se je uspelo profilirati predvsem s populizmom na temo nacionalizma in sovraštva do manjšin ter tujcev.

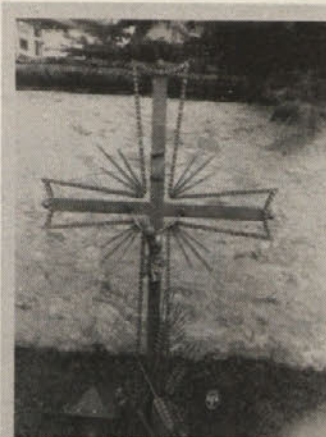
Levoliberalno usmerjene politične grupacije oz. stranke imajo do teh vprašanj nedvomno stišča in najti je treba tudi skupne strategije, saj koristijo konflikti med večino in manjšino ter znotraj manjšine same le desnici, tako kot je na Koroškem ta konflikt v prid samo Haiderjevi FPÖ.

Haider je sprožil konflikt vselej, ko si je pričakoval vsled tega več volilnih glasov. S propagiranjem homogenizacije na osnovi nemštva je nekako prisilil ostale stranke, da mu sledijo, odmev pa je čutiti tudi v delu manjšine, ki se po drugi strani zavzema za homogenizacijo, na ta način pa se tudi

slabi vsebinsko sodelovanje med manjšino in večino. Ko takega sodelovanja ni (več) in se tako večina kot manjšina zapira vase, je močnejšemu tem lažje označiti šibkejšega kot potencialno nevarnost za deželo.

Manjšina ima na voljo prav gotovo manj sredstev in manj možnosti za učinkovito izgrajevanje sožitja kot večinski narod, vendar ni mogoče reči, da jih sploh nima. Prvi pogoj za tako sožitje v deželi je odgovornost; oba partnerja se morata truditi za enakopravno sodelovanje demokratičnih struktur večine in manjšine, kar pomeni z obeh strani tudi preseganje etničnih meja in ne njihovo cementiranje. Prav zato se leve demokratične strukture zavzemajo za dvojezičnost v regiji (brez prisile, seveda), kar ustreza tudi osnovnim konceptom Evropske unije (znanje materinskega, enega svetovnega jezika in jezika sosedaj).

Več na strani 3

1. in 2. novembra, za svinsvati, se bomo zavestneje kot sicer spomnili pokojnih. V spomin pa naj bi ob dejstvu tragedije na Balkanu vključili tudi vse žrtve vojn in nasilja ter vse, ki so se temu nasilju uprli in dali svoja življenja za bolj humani in pravičnejši svet. Slava njihovemu spominu!

Srečanje predsednikov

Na povabilo Založbe Wieser, bila je med štirimi prejemniki nedavne druge serije avstrijskih pisemskih bomb, je bil minulo soboto, 22. oktobra, predsednik slovenskega parlamenta Jožef Školjč na Koroškem. Dopoldne se je sestel s predsednikom koroškega deželnega zbora Adamom Unterriederjem, popoldne pa se je v Wolfsbergu srečal s predsednikom avstrijskega parlamenta Heinzem Fischerjem.

Tema pogovorov poleg bilateralnih vprašanj in problematike pisemskih bomb oz. političnega terorizma in rovarjenja desnega ekstremizma, Školjč je svoj obisk imenoval tudi akt solidarnosti z Založbo Wieser, je bilo predvsem v labotski prestolnici vprašanje zaostrenih odnosov med Slovenijo in Italijo in s tem v zvezi možnost čim hitrejšega pridruženega članstva Slovenije v EU. Temu se upira Italija. Fischer je obljubil pomoč Avstrije pri odpiranju možnosti za sodelovanje in pri zblizevanju med Ljubljano in Brusljem.

f. w.

PROTISLOVENSKA GONJA

Teroristi grozijo Peterletu?

Presenetljiv preobrat v zvezi z atentati na javno dvojezično šolo v Celovcu in Založbo Wieser v Celovcu: pri avstrijskem notranjem ministrstvu namreč ni več dvoma o tem,

da je pismo domnevnega bombnega atentatorja, ki ga je prejel slovenski zunanji minister Lojze Peterle, avtentično. Prav tako je več ali manj potrjena domneva, da gre v

obeh primerih za istega storilca. To so začetek tedna izjavili strokovnjaki pri posebni komisiji protiterorske enote EBT, ki je poverjena z razčiščevanjem ozadja napadov s pisemskimi bombami ter bombnim atentatom na javno dvojezično šolo v Celovcu. O nedavnih izjavah notranjega ministra Franza Löschnaka, češ atentat na šolo naj bi imel svoj izvor v celovškem protitujskem miljeju, v zadnjem sporočilu notranjega ministrstva ni več govora.

O novih sledeh in priznavalnemu pismu Peterletu je izvedel dunajski dnevnik Kurier, notranjemu ministrstvu odkritje lista pa sploh ni bilo po volji, saj so vest v začetku celo kategorično dementirali, v najnovejšem komuniqueju pa je dejstvo, da je pismo prejel Peterle, le mimogrede omenjeno.

Neznani odpošiljatelj priznavalnega pisma Peterletu – slednji je pismo prejel že pred dvema tednoma, slovensko notranje ministrstvo pa je o pismu takoj obvestilo Dunaj – ima po oceni kriminalistov vse bolj jasen protislovenski in ekstremistični profil, hkrati pa se iskanje storilca ali storilcev kon-

centrira na Koroško oz. na sumljive ljudi, ki so s koroškimi problemi dobro seznanjeni. Iz priznavalnega pisma je namreč razvidno, da je odpošiljatelj podrobno seznanjen z dejavnostjo založbe Wieser. Po zadnjih informacijah pa menda grozi odpošiljatelj pisma tudi Peterletu in njegovi družini.

Avstrijsko notranje ministrstvo postavlja javnosti med drugim vprašanja, kdo je v zadnjem času označeval založbo

Wieser kot razkrojevalno, panslavistično in velikoslovensko, kdo je obsojal »nakupovalni turizem iz Slovenije« in slovenščino v trgovinah ter se razburjal zaradi prisotnosti slovenskih predstavnikov v koroški kmetijski zbornici. Poleg tega sprašujejo po osebah, ki se ukvarjajo z vprašanjem naselitve Koroške v zgodnjem srednjem veku, »zlasti z zgodovino Karantancev in Bajuvarov ter vojvode Odila«.

Prejšnji četrtek je Zveza slovenskih žena v Škofji Loki in Kranju obdarila otroke begunce iz Bosne in Hercegovine. Več na 5. strani.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

VABI NA

spominsko svečanost

ki bo v ponedeljek, 31. oktobra 1994, ob 15.00 na celovškem centralnem pokopališču v Trnji vasi/Annabichl.

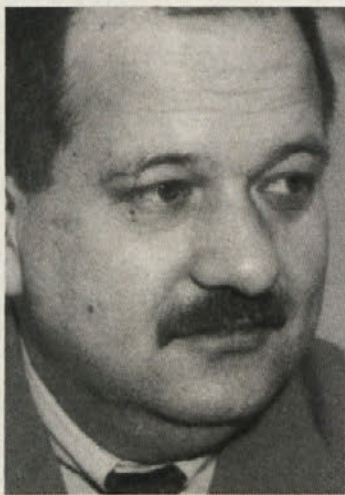
Tam sta pokopana padla partizana Janez Županc in Jurij Ravnik.

Pripeljite tudi svoje prijatelje in znance, da se skupno poklonimo žrtvam fašizma.

Pred kratkim je znani avstrijski pisatelj Peter Turrini dejal, da današnja družba v veliki meri živi od sumničenja enega in drugega in da prav zaradi tega politika in politiki sploh ne pridejo do svojega bistvenega dela, ker morajo pač dan za dnem reagirati na neresnice in polresnice, na sumničenja in obrekovanja in jih morajo v obratnem smislu tudi sami širiti. Turrini to imenuje »Verdächtigungsgesellschaft« (družba sumničenja).

Pogled naokoli nam pokaže, da sistem družbenega sumničenja ni omejen le

KOMENTAR

Družba sumničenja

na ta ali oni narod, temveč je vsepovsod sestavni del političnega instrumentarija določenega tipa politikov, medijev ipd.

Predsednik NSKS dr. Matevž Grilc se je očitno spozabil, ko je v Trstu izjavil: »ZSO je nekoč veljala kot zelo narodno zavedna organizacija. Danes pa zagovarja neko moderno vindišarstvo. Poudarja namreč, da predstavljajo dvojezični Korošci lastno narodnostno kategorijo. Če pa priznavam dvojezičnemu Korošču, ki prihaja iz vrst slovenske narodne skupnosti, poseben status, mu sam omogočam, da zapusti narodno skupnost – da se torej asimilira« (citirano z vsemi slovničnimi in stilističnimi napakami iz NT, 21. 10. 1994). Nadalje je kritiziral R Slovenijo, »... da podpira ... finančno tako tiste, ki se zavzemajo za ohranitev narodne identitete, kakor tudi

Dr. Marjan Sturm
tiste, ki so za asimilacijo« (ibidem).

V resnici tudi dr. Grilc pozna problem, da poleg narodno zavednega dela koroških Slovencev obstajajo še tisti, ki se zaradi strukturalnega nasilja in drugih razlogov ne priznavajo k narodni skupnosti, obvladajo in govorijo pa tudi slovensko. Te ljudi smo imeli koroški Slovenci v preteklosti bolj ali manj za »narodne izdajalce«. Menim, da je bilo to napačno.

Obe osrednji organizaciji koroških Slovencev za te ljudi nista imeli posluha, kaj šele kakega programa. Po drugi strani pa rade volje sprejemamo dejstvo, da se tudi nemško govoreči učijo slovenščine. Več kot polovica otrok, ki so zdaj prijavljeni k dvojezičnemu pouku, vstopajo v ljudsko šolo brez ali s slabim znan-

jem slovenščine. Družinski jezik teh otrok očitno ni slovenski. Ni malo slovenskih družin, ki se v svojem krogu srečujejo s problemom dvojezičnosti, z manjkajočo ali slabo razvito narodno zavestjo. Bomo še naprej imeli te ljudi za narodne odpadnike, ali pa jih bomo na skrivaj šteli za koroške Slovence?

Kdor z odprtimi očmi hodi po deželi, ta problem menda pozna.

Zveza slovenskih organizacij seveda zagovarja slovenske narodnostne interese v smislu 7. člena. ADP, poleg tega in dodatno

pa razmišlja tudi o tem, kako ustvarjati politično vzdušje, ki bo opogumilo več ljudi, da bi se učili slovenščine. Kajti le v konstruktivnem vzdušju je mogoče razvijati sožitje, ki bo koristilo tudi narodno zavednim koroškim Slovincem. V tej zvezi vsakomur priporočam Larcherjevo knjigo »Zweisprachigkeit und Identität«, v kateri avtor ugotavlja, da problem vindišarstva na Koroškem ni toliko narodnostni, temveč bolj socialni problem. Do podobnih zaključkov je prišel tudi univ. prof. dr. Andrej Moritsch v svoji knjigi »Vom Ethnos zur Nationalität«.

Vsakemu posebej je prepričano, da razmišlja in razvija časa primerne koncepte sožitja. Dr. Grilc ostaja na nivoju neutemeljenega in predvsem nestrokovnega sumničenja, torej na nivoju, o katerem je govoril Peter Turrini.

PRITISK NA ZBORNICE

Kmetijska zbornica proti glasovanju o članstvu

Po besedah predsednika Wilfrieda Wutscherja se koroška kmetijska zbornica ne boji povpraševanja njenih članov o obveznem članstvu. Po zadnjih volitvah v delavsko zbornico, katerih se je udeležila le pičla tretjina vseh volilnih upravičencev, in po razkritju škandaloznih plač v nekaterih zveznih deželah, je večletna diskusija o upravičenosti obveznega članstva v zbornicah kot stanovskih zastopstvih dobila nov zalet. In v tej diskusiji so bile vse zbornice povsem neupravičeno potisnjene v isti koš.

V primeri z ostalimi zbornicami, ki so v zvezni pristojnosti, so kmetijske zbornice zadeva dežel. Zato se tudi klasifikacija plač na Koroškem ravnajo po normah, ki so veljavne za deželne uslužbenke. Predsednik Koroške kmetijske zbornice prejme za svoje delo štirinajstkrat letno po bruto 40.563 šilingov. Od tega gre 6 odstotkov za penzijo, na katero pa ima pravico šele po desetih letih predsednikovanja. Podpredsedniki zbornice prejmejo bruto 13.521 šilingov – štirinajstkrat letno, člani predstojništva štirinajstkrat bruto 4056 šilingov, predsedniki strokovnih odborov enako bruto vsoto dvanajstkrat letno, sejnina pa znaša 791 šilingov. Dvojnost funkcij, na primer član predstojništva in predsednik podobora, je izključena, dohodek pa morajo funkcionarji pri finančnem uradu sami obdavčiti.

Kmetijska zbornica pa opozarja na to, da bi morebitna negativna odločitev kmetov o obveznosti članstva privedla do problematičnega, če ne celo za kmete škodljivega lobizma, kar

pomeni okoriščanje gospodarsko in finančno močnejših ter politično vplivnejših na račun šibkejših.

Že sama statistika o zborničnih članarinah jasno potrjuje to nevarnost. Ta čas plačuje 71 odstotkov vseh članov kmetijske zbornice manj kot 500 šilingov letne pristojbine (Kammerumlage), od tega kar 31 odstotkov manj kot 100 šilingov, nekateri pa celo manj kot 50 šilingov. Seveda bi imeli v primeru prostovoljnega članstva v kmetijski zbornici glavno besedo bogati člani, namreč tisti z visokimi članarinami oz. pristojbinami.

Na Štajerskem se je pred leti 83 odstotkov kmetov odločilo za obvezno članstvo. Številka je reprezentančna, kajti kmetijske zbornice se lahko ponašajo s poprečno zelo visoko volilno udeležbo nad 80 odstotkov, o čemer druge zbornice lahko že dolgo samo sanjajo.

Koroška kmetijska zbornica se ne boji povpraševanja med člani, odločno pa odklanja svobodnjaški predlog, naj bi vsi volilni upravičenci na posebnem glasovanju odločali o usodi posameznih zbornic. Vrhu tega je to tudi protiustavno, kajti zbornice so javnopravna stanovskega zastopstva z določeno samoupravo.

Kmete pa trenutno – ali pa sploh – zelo malo zanima svobodnjaška zahteva za odpravo obveznega članstva pri zbornicah, temveč jih tarejo druge skrbi, predvsem integracija v strukturo EU. Pri tem pa jim servisne in informacijske usluge kmetijskih zbornic zelo pomagajo, zato se jih v vse večjem številu tudi poslužujejo.

Franc Wakounig

BIOLOŠKO KMETOVANJE

Bio-kmetje in meščani

Fischler ob predstavitvi bio-kmetov

Na celovškem Novem trgu so se konec preteklega tedna predstavili koroški kmetje, ki so se odločili za biološko kmetovanje. Žal med sodelujočimi nismo zasledili slovenskih kmetov, čeprav se je nekaj od njih že pred leti in zelo angažirano odločilo za ta način obdelovanja

zemlje. Nastop bioloških kmetov, otvoril ga je kmetijski minister Franz Fischler, je bil za meščane in njihovo mladež seveda prava priložnost, da se поблиže seznanijo z delom in življenjem na kmetiji, lahko pa so tudi videli, kako na primer prešajo sončnično olje.

PO VOLITVAH

Zeleni z novo politično težo

Uspeh pri nedavnih državnoborskih volitvah je na koroške Zelene učinkoval in še učinkuje kot najboljši poživilo. Ne le, da so dosegli potrebno število glasov, ki bi jim omogočal vstop v deželni zbor (tega ne pripisujejo le »efektu Petrovič«), ampak v njem zelo samozavestno vidijo poplačilo za opravljeno delo. Sedaj se bodo lotili ustanavljanja in usposabljanja svojih občinskih zastopstev in struktur ter spremembe koroškega volilnega reda.

Karin Prucha, vodja Zelenih ob Dravi, med naštevanjem opravljenega dela prav posebej poudarja dejavnost stranke pri informiranju občanov o napravah za sežiganje odpadkov in njihovih posledicah za ljudi in okolje in ponosno ugotavlja, da se je po 9. oktobru strankarski promet na sedežu Zelenih zelo povečal in tako potrdil politično pristojnost Zelenih v eko-

loških in drugih vprašanjih. Predvsem na dvojezičnem območju in v ekološko problematičnih conah, na primer v okraju Šentvid, so Zeleni pri državnoborskih volitvah krepko pridobili.

Do leta 1977, takrat bojo spet občinske volitve, nameravajo koroški Zeleni v vseh večjih in pomembnejših občinah razviti lastne strukture. V primeru, da se bojo na občinskih ravneh uspešno odrezali, bojo zahtevali predčasne deželnozborske volitve.

Do takrat pa mora biti izvedena tudi sprememba sedanjega restriktivnega in demokratično vprašljivega koroškega volilnega reda, ki manjšim strankam onemogoča vstop v deželni zbor. Prucha je v tej zvezi opozorila na tozadevni zakonski osnutek, ki ga je njena stranka že pred poldrugim letom poslala koroškim deželnozborskim strankam, a so

ga te ignorirale. Zeleni predlagajo prilagoditev deželnega volilnega reda volilnemu redu za državnoborske volitve oz. izenačenje z njim, hkrati pa zahtevajo, da jih deželnozborske stranke upoštevajo kot partnerja in jih vključujejo v politične obravnave. Tako naj bi Zelene vabili na seje pododborov deželnega zbora in upoštevali njihovo mnenje pri zakonskih osnutkih. Volilni izid je pokazal, da so Zeleni dejansko glasilci in zastopniki pobud občanov, ekoloških gibanj in malega človeka. Predvsem pa so Zeleni postali partner intelektualnega in izobraženskega potenciala.

Kot je znano, glavna kandidatka koroških Zelenih, Marjana Grandič, kljub zadostnemu številu glasov ni prišla v parlament. Vzrok za to sta druga dva osnovna mandata Zelenih na Zgornjem in Nižjem Avstrijskem.

Franc Wakounig

NADALJEVANJE S 1. STRANI

Posvet o načinih sodelovanja preko meja

V naravi desničarskih ideologij ne najdemo težnj po odpravi etničnih meja, saj živijo od njih; samo na osnovi etničnih meja (ponekod pač religioznih, kot npr. v Bosni in drugod) je moč ustvarjati konflikte in predsodke, je moč izvajati etnično ločevanje. Primerov imamo dovolj: propagiranje ločevanja za dvojezične šole na Koroškem, razmah nacionalizma v Sloveniji, neofašizem v Italiji itd.

Zato je izrednega pomena, da napredne in demokratične strukture najdejo konstruktivno obliko sodelovanja, ki bo imelo svojo osnovo predvsem v skupni regionalni zavesti. Desne sile imajo v našem prostoru danes iniciativo v rokah v veliki meri prav zaradi poenostavljenih vzorcev gledanja na demokracijo in etničnost.

Predsednik koroške SPÖ dr. Ausserwinkler je pozdravil iniciativo srečanja in poudaril, da se socialdemokrati zavzemajo tako za odprtost regije kot tudi stranke same. Različno gledanje levih demokratov z desnico je prišlo do izraza prav ob pripravah glasovanja za EU in koncepta izolacije in odprtosti sta trčila drug ob drugega. Treba je pridobiti partnerje, ki želijo skupno delati za odprtost regije brez nacionalističnih

osnov. V ospredju ne smejo biti izključno gospodarski faktorji, prav tako so pomembni socialni, kulturni in drugi dejavniki. Koroški socialdemokrati želijo dajati politične akcente tudi v bodoče.

Janez Kocjančič, predsednik Združene liste socialnih demo-

Del udeležencev srečanja na Radišah.

kratov Slovenije, je pozdravil težnjo po zblizevanju levoliberalnih sil v treh državah in podčrtal pomen dialoga s pripadniki večinskih narodov. Največje politične spremembe so bile ravno v Sloveniji in ZL je pač ena od parlamentarnih strank, stranka socialdemokratskega tipa, ki se je osvobodila komunističnih dogem in predsodkov. Politični nasprotniki tega dejstva nočejo priznati in prisojajo

ZL vso politično odgovornost za tisto, kar je bilo nekoč slabe, in zapirajo oči pred tistim, kar je bilo pozitivnega. ZL je relativno uspešna in uspelo ji je združiti vso demokratično levico v Sloveniji, pri čemer je poudaril, da je Socialdemokratska stranka

Slovenije na politični desnici, njen predsednik pa skuša postati njen leader. Deli levice so v Sloveniji včlanjeni tudi v liberalno stranko (LDS), ki pa je klasično liberalna in za katero splošne teme socialne pravičnosti in solidarnosti niso v ospredju.

Kot je rekel Janez Kocjančič, mora dajati levica zgled v nepopulističnem odnosu do problemov, v konfliktih, so-

delovanju, odprtosti. Prav tako hoče biti ZL vzgled, kar zadeva reševanje konfliktov z Italijo in Hrvaško. Svojo solidarnost z manjšino pa je Kocjančič še izrecno podčrtal.

V zastopstvu tržaških Slovencev in Slovenske kulturno-gospodarske zveze je njen predsednik Klavdij Palčič tudi za Furlanijo-Juljsko krajino orisal politični pretres, ki je politično dogajanje pomaknil na desno in je tako lahko prišla na oblast skrajna desnica. Berlusconi je nosilec pojmovanja življenja v podjetniškem smislu in pojavlja se upor, katerega nosilci so sindikati. Tu so že dokazi, da demagoški in populistični pristopi do problemov kaj kmalu zaidejo v krizo.

Slovenska manjšina je zadnje čase pod hudimi pritiski in je mnogokrat talec v rokah politike. Manjšinske pravice so potemtakem odvisne od uspešnosti ali neuspešnosti meddržavnih pogajanj. Manjšina mora ostati subjekt in ne element, ki ga močnejši lahko uporablja za izigravanje šibkejšega. V Italiji odrekajo manjšini najminimalnejše podpore za preživetje, celo že sprejeta zakonska določila se postavljajo pod vprašaj. Tako je manjšina tudi zaskrbljena zaradi nezadovoljnih pogajanj med Peterletom in

italijanskim zunanjim ministrom Martinom.

Velik razdor med manjšino v Italiji pa vnaša tudi desnica iz Slovenije, ki z lažnimi trditvami otežkoča in včasih celo onemogoča normalno delovanje, in očitno je, da ji ne gre za interese lastnega naroda, pač pa predvsem za ideološko nadvlado. Medijski instrument so našli v nekaterih občilih v Sloveniji, ki zdaj slepo tolčejo po svoji lastni manjšini ne glede na škodo, ki jo povzročajo celotni skupnosti. Zanimivo pa je, da je prav tisti del manjšine, ki koketira s slovensko desnico, v precejšnjem konfliktu, saj ji italijanska desnica streže po življenju prav tako kot levici. Podobnost med uničenjem slovenskih institucij pod fašizmom in današnjim ravnanjem je naravnost grozljiva: tudi takrat se je fašizem posluževal domačih pomagačev.

SKGZ zato pričakuje jasno stališče slovenske vlade, da uničevanje slovenske manjšine ne more biti sprejemljivo – do danes ni dobili jasnega stališča s slovenskega zunanjega ministrstva.

Z ugotovitvijo, da je bilo srečanje plodno in potrebno, so se navzoči dogovorili za naslednje srečanje.

Sonja Wakounig

SLOVENIJA-ITALIJA

Odpovedano srečanje na vrhu

Slovenski odnosi z zahodno sosedo so se spet močno ohladili. Še pred nekaj dnevi je bilo že predvideno srečanje na vrhu med slovenskim premierom dr. Janezom Drnovškom in predsednikom italijanske vlade Silviom Berlusconiem. Na njem naj bi dokončno zgladila spor zaradi italijanske lastnine v slovenski Istri, kar bi Sloveniji odprlo vrata za začetek pogajanj o pridruženem članstvu v Evropski uniji. Italija umik svojega veta pogojuje prav z ureditvijo medsebojnih odnosov, v svojih zahtevah do Slovenije pa je očitno pretrda.

V pripravah za vrhunsko srečanje sta se predhodno 10. oktobra v Ogleju srečala italijanski in slovenski zunanji ministri, Antonio Martino in Lojze Peterle. Na intenzivnih pogovorih sta približala stališči obeh držav, vsaj tako sta izjavila po pogovorih. O strogo varovani skrivnosti dogovora, ki sta ga preliminarno podpisala oba zunanja ministra, javnosti obeh držav nista zvedeli do 20. oktobra, tedaj pa je vsebino dogovora objavil tržaški dnevnik Il Piccolo. To je na obeh straneh meje povzročilo precejšnje razburjenje. Kdo je tajni dokument izročil časopisu in s kakšnim namenom, še ni znano. V

prejšnjem tednu pa je predlog italijanske deklaracije o ureditvi meddržavnih odnosov obravnavala tudi slovenska vlada in ga zavrnila. Rim je seveda takoj reagiral in odpovedal srečanje med premieroma.

Stališče italijanske vlade je očitno precej pod vplivom stranke Nacionalnega zavezništva, bivše neofašistične stranke, ki je vključena v vladno koalicijo. Njen vodja Gianfranco Fini namreč odločno nasprotuje kakršnekoli popuščanju pri italijanskih zahtevah do Slovenije. Na zborovanju v Trstu, ki je bilo pretekli teden ob 40-letnici Londonskega sporazuma, po katerem je poveljna cona A s Trstom pripadla Italiji, je tržaškimi neofašistom obljubil, da Italija ne bo popuščala. Pri tem pa ne gre samo za vrnitev lastnine nekdanjim Italijanom iz slovenske Istre in za slovensko ustavno spremembo, po kateri bi imeli italijanski državljani v Sloveniji predkupno pravico, temveč med drugim tudi za slovensko priznanje in opravičilo za »krivice, ki so bile med drugo svetovno vojno in po njej povzročene italijanskemu življu« ter zaščito in priznanje celovitosti italijanske manjšine v Istri (tudi Hrvaški). V zvezi z mejo je

razgretim tržaškimi neofašistom dejal, da Italija ne zahteva njene spremembe, ampak od Slovenije in Hrvaške zahteva priznanje, da sta bili Istra in Dalmacija (in sta) po duhu in kulturi italijanski.

Tržaški člani njegove stranke, ki jih vodi Roberto Media, s Finijevo »popustljivostjo« do Slovenije niso zadovoljni, zato je nanj pričakovati nove pritiske.

Odločitev slovenske vlade, da zavrne italijansko deklaracijo, gre v razgretim razmerah italijanskim ekstremistom kar na roko. Takoj so zavpili, da je bilo to pričakovati in da so imeli prav v tem, da Sloveniji ni zaupati. Italijanski mediji pa slovensko odločitev komentirajo s slovensko notranjepolitično situacijo in jo povezujejo z Drnovškovim obračunom z ministrom (v odstopu) Lojzetom Peterletom oz. liberalne demokracije s krščanskimi demokrati. (O tem vprašanju preberite tudi faksimile komentarja v dunajskem STANDARDU).

S podelitvijo mandata Sloveniji za začetek pogovorov o pridruženem članstvu v EU ob koncu meseca na seji ministrskega sveta EU torej ne bo nič. Nemško zunanje ministrstvo, ki v teh šestih mesecih

predseduje EU, je izreklo razumevanje za italijansko stališče, hkrati pa začudenje, da se državi razhajata zaradi preteklosti.

Izrazilo je tudi pripravljenost, da posreduje v sporu med državama.

Jože Rovšek

Sporočilo

O minulem manjšinskem kongresu, ki ga je priredil Urad za slovensko narodno skupnost pri deželni vladi v Špitalu ob Dravi, bomo zaradi pomanjkanja prostora obširno poročali prihodnjič. Uredništvo

Amateur-Diplomatie

Samo Kobenter

Mit Ruhm bekleckern konnte sich der abtretende slowenische Außenminister Lojze Peterle bei einer seiner letzten Taten sicher nicht. Was er mit seinem italienischen Kollegen Antonio Martino über die Rückgabe einst italienischen Eigentums in Istrien ausheckte, entspricht der Annullierung der Osimo-Verträge. In diesem Abkommen regelte das alte Jugoslawien 1975 die Abwicklungen der Entschädigungszahlungen für jene italienischen Bewohner in Slowenien und Kroatien, die nach dem Krieg für Italien optierten.

Sowohl Slowenien als auch Kroatien übernahmen als Rechtsnachfolger die Verpflichtung, die ausstehenden Raten der insgesamt auf 1,2 Milliarden Schilling angesetzten Entschädigungssumme zu begleichen. Italien stimmte zu – vorerst. Doch mit Berlusconi kamen die Faschisten in Positionen, die ihren istrischen Heimholungsaktionen neues Gewicht verliehen. Italien verweigerte die Annahme des Geldes, pochte auf die Rückgabe „italienischer Erde“ und drohte mit der Blockade der slowenischen EU-Assoziationsverhandlungen.

Daß sich Peterle von Martino sogar eine Verfassungsänderung aufschwätzen ließ, kann mit Ungeschick nicht mehr entschuldigt werden. Sein Schachzug, den Erwerb slowenischer Immobilien für alle EU-Bürger in gleicher Weise zu regeln und so den italienischen Forderungen nach Rückgabe von Land und Besitz ein legal wirkendes Mäntelchen umzuhängen, ist gründlich mißglückt. Der slowenischen Regierung muß man völlige Unglaubwürdigkeit vorwerfen, sollte sie nun die Zustimmung Peterles wieder zurücknehmen und die Angelegenheit neu verhandeln wollen. Sie ist der ausgefuchsten italienischen Diplomatie in einer Weise auf den Leim gegangen, die nur als blutiges Anfängertum bezeichnet werden kann.

OBNOVLJENO ŠOLSKO POSLOPJE

Ljudska šola v Šentprimžu povečana

Star pregovor pravi, da krajevna skupnost brez cerkve in šole tega naziva ne zasluži. Tega se še posebej zavedajo v Šentprimžu, kjer so včeraj, na državni praznik, slovesno odprli obnovljeno in povečano dvojezično ljudsko šolo. Z ravnateljem Lojzom Lachom in starši se tega dogodka veseli še veččlanski učiteljski zbor in 35 učencev.

Zgodovina in korenine šentprimške ljudske šole segajo v sredino prejšnjega stoletja in so za dolgo dobo neodtujljivo povezane z osebo slovenskega duhovnika, učitelja in pesnika Šimana Rudmaša.

Zasebna šola

Po marčni revoluciji leta 1848 in v smislu marijaterzijanske

njegov dom odstopil zemljišče za javno ljudsko šolo v Šentprimžu. Odprta je bila l. 1862 kot enorazredna šola s 100 učenci, l. 1895 so šolo povečali na dvorazredno s 144 učenci, leta 1910 pa je postala trirazredna s nepojmljivimi 198 učenci.

Od l. 1934 do 1940 je bila šola štirirazredna, po vojni pa spet trirazredna, dokler ni l. 1963 dokončno postala štirirazredna in višjeorganizirana. Takrat je bilo treba za dodatne razrede najeti prostore v soseščini pri Rudmašu in pri Muntrlnu.

Nova šola

V sedemdesetih letih je šolska oblast blizu Nagelč kupila 8000 m² za gradnjo novega šolskega

L. 1981 je šolo prevzel ravnatelj Lojze Lach, kateremu je skupno s starši uspelo zagotoviti obstoj šole in pozneje tudi njeno obnovo. Lach je v duhu in smislu skupnosti in odprtosti, ki je bil in je lasten šentprimški šoli, navezal stike s krajevnimi kulturnimi društvi in z dvojezičnim vrtcem. Tako šola odseva podobo dvojezičnega kraja.

Načrte za obnovo šole in dogradnjo novih prostorov je napravil arh. Richard Germ. V teku del je bilo staro poslopje docela obnovljeno in na novo pokrito, dograjeni pa so bili telovadnica, sanitarni trakt, kletni prostori pa so namenjeni delovanju krajevnih društev.

Šentprimška ljudska šola je v teku obstoja izobraževala in

BANKE ZA BODOČE STRANKE:

Svetovni teden varčevanja '94

Ponovno je tu tradicionalni svetovni teden varčevanja, ko otroci, mladina in odrasli koristijo možnost varčevanja na hranilnih knjižicah.

Vsak varčevalec se lahko že z majhno vsoto udeleži tedna varčevanja in tako dobi majhna darila, ki jih dajejo Posojilnice-Bank in Zveza-Bank v zahvalo za dobro sodelovanje in zaupanje med letom. Majhna darila razveselijo še posebno najmlajše in gotovo se že veseli obiska v domači posojilnici ali Zvezi-Bank.

Načini varčevanja, ki jih nudijo Posojilnice-Bank in Zveza-Bank, so različni. Varčevalec ima lahko hranilno knjižico z zagotovljeno obrestno mero za določeno dobo ali pa spremenljivo obrestno mero, ki je odvisna od obrestnega kapitala na trgu.

Prednosti hranilne knjižice:

denar je donosno in varno naložen, vsak čas na voljo, varčevalci lahko ostanejo anonimni, denar lahko lastnik knjižice dviga in vplačuje ne samo pri posojilnicah ali Zvezi-Bank, pač pa tudi pri vseh Raiffeisnovih blagajnah po vsej Avstriji.

Poleg tega ima varčevalec možnost, da kupi vrednostne papirje z zagotovljeno obrestno mero, lahko pa naloži denar tudi spekulativno v delnice delniške družbe.

Dandanes je še vedno najbolj priljubljena oblika varčevanja tista na hranilnih knjižicah. Posojilnice-Bank in Zveza-Bank nudijo svojim varčevalcem visoke obrestne

mere, tudi tistim, ki imajo vloženi le majhen kapital. S tem jim je omogočeno, da z visoko obrestno mero svoj kapital povečajo.

Pri vseh denarnih naložbah vam svetujejo sodelavci Posojilnice-Bank, Zveze-Bank, ki so strokovno izobraženi in vam nudijo koristne nasvete za varčevanje.

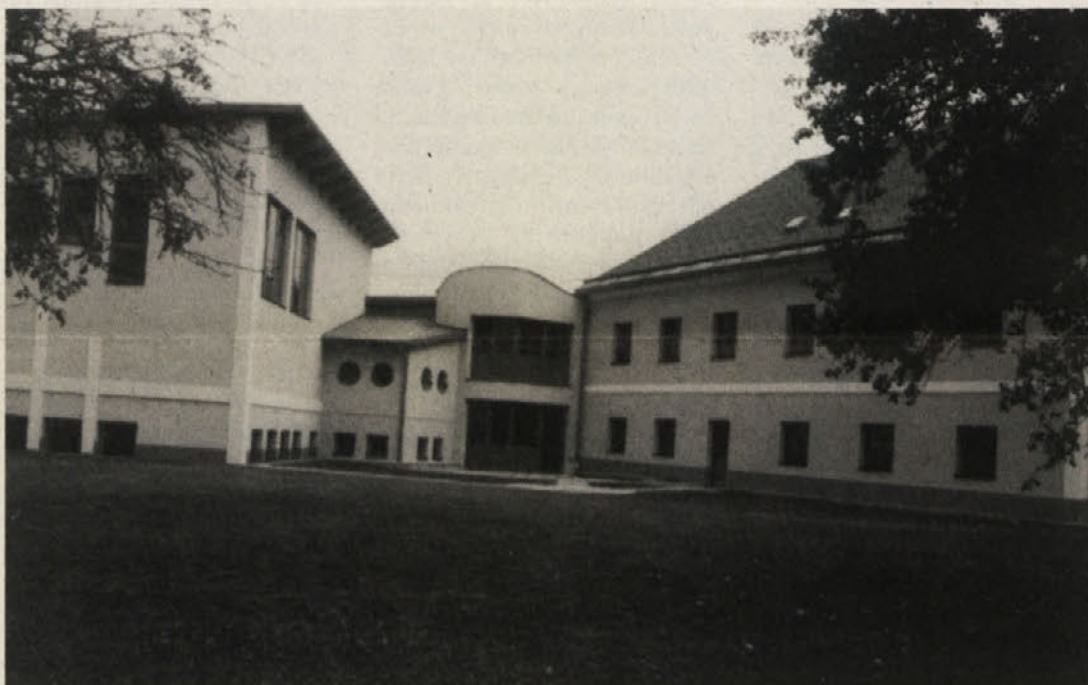
Najvišji cilj zadružno organizacije Posojilnice-Bank, Zveze-Bank je zadovoljstvo svojih varčevalcev. Ta zadružno organizacija ne služi samo svojim članom, temveč vsem varčevalcem v njihovo korist in zadovoljstvo.

Dobrodošle niso le stranke z visokim kapitalom, temveč še prav posebej tako imenovani »majhni«, ki varčujejo z majhnimi vsotami. Ti so nam še posebej pri srcu, ker so jedro vsake bančne organizacije in tega se Posojilnice-Bank dobro zavedajo.

Osebnosti s vsakim varčevalcem so našim zadružnim organizacijam zelo važni. Varčevalci naj bi se poslužili storitev, ki jih nudijo Posojilnice-Bank ne samo na področju varčevanja (npr. vloge na hranilne knjižice, stanovanjsko varčevanje, ki je povezano z državno premijo), temveč tudi pri drugih bančnih storitvah.

Vsem varčevalcem Posojilnice-Bank in Zveza-Bank želijo, da se vam uresničijo želje, ki jih ima vsak varčevalec, in vas prav pristrčno vabimo, da nas obiščete. To pa še posebno v tednu varčevanja – pa tudi preko vsega leta.

Mag. Andrej Urank,
Zveza-Bank Celovec

Šentprimška šola v novi podobi.

šolske reforme so si tudi v tedanji šentviški fari in rikarski občini začeli beliti glavo z lastno šolo. Ker je bila župnijska cerkev preveč na robu fare in občine in bi bila pot predolga, so za kraj šole določili vas Šentprimž s podružno cerkvijo (takrat je bilo šolstvo v pristojnosti Cerkve). Danes vemo, da je bila to dolgoročna zgodovinska odločitev. Prva šola je bila zasebna in je bila nastanjena v Lužnikovi kajži, danes tam stoji Voglova domačija. Prvi učitelj je bil domačin Jurij Hobel.

Oče javne šole pa je že omenjeni Šiman Rudmaš, ki se je 21. 10. 1795 rodil pri Rudmašu v Šentprimžu. Kot duhovnik in pedagog je napravil zavidljivo kariero. Bil je knezoškofijski duhovni svetnik, član deželne šolskega sveta, od leta 1827 do l. 1839 vodja normalke v Celju, nato od 1839–1851 ravnatelj v Trstu. Zatem je v Celovcu ustanovil tedanji učiteljski seminar, to je predhodnico učiteljskega. Šiman Rudmaš je pisal tudi pesmi. Leta 1860 je poskrbel, da je

poslopja, načrti so bili že izdelani. A zaradi nesklepčnosti škocijanskega občinskega sveta in manjkajoče politične volje žitajske občine – nekdanji šolski okoliš je namreč obsegal tudi vasi njenega območja (Mlinče, Rikarja vas, Zgornje Vinare, Pogreče, Dobrova in Proboj) – je projekt propadel. Proti spremembi šolskega okoliša, ki je bila pozneje izvedena, se je do svoje smrti l. 1980 upiral ravnatelj, zaslužni pedagog Franc Sadnikar. Zavedal se je, da cepitev šolskega okoliša pomeni razdiranje stare skupnosti in življenske kulturne enote na tako imenovani rikarski plošči.

humanizirala prebivalstvo okoli Zablaškega jezera, dala je veliko maturantov, vrsto akademikov od zdravnika in duhovnika ter učitelja do univerzitetnih profesorjev in do vodilnih osebnosti v medijih in gospodarstvu.

Šola je doslej imela 17 ravnateljev, učiteljev pa okoli 200. K dvojezičnemu pouku je prijavljenih 58 % otrok.

Včeraj ob 10. uri dopoldne je bila slovesno odprta za nadaljnje izvrševanje izobraževalnega poslanstva. V imenu dežele je ravnatelju Lachu predal ključke dež. sv. dr. Dieter Haller.

Franc Wakounig

PRIZADEVANJE ZA KULTURO

Delegacija SPZ pri Ausserwinklerju

Delegacijo Slovenske prosvetne zveze, v kateri so bili predsednik dr. Gustav Brumnik, tajnik dr. Janko Malle, podpredsednik Hanzi Weiss in članica Izvršnega odbora dr. Helga Mračnikar, je prejšnjo sredo, 19. oktobra 1994, sprejel namestnik deželne glavarja in kulturni referent dežele Koroške dr. Michael Ausserwinkler.

Med drugim se je delegacija z dr. Ausserwinklerjem pogovarjala o vprašanih slovenske glasbene šole, kulturne izmenjave s Slovenijo, založništvu in pospeševanju kulture s strani dežele.

Dr. Ausserwinkler je obljubil, da bo o vprašanju Glasbene šole na Koroškem dejansko nekaj ukrenil in do konca novembra letos predložil, v kakšni obliki bi bila dežela pripravljena prevzeti delež finančne odgovornosti za nadaljnji obstoj glasbene šole. Mogoč je tako delni prevzem personalnih stroškov kot tudi integracija v Kärntner Musikschulwerk, pri čemer bi slovenska glasbena

šola ohranila avtonomijo v nekaterih, za njen obstoj bistvenih vprašanih. Vsekakor pa dr. Ausserwinkler želi v tem vprašanju tudi pristanek koalicijskega partnerja (ÖVP).

Glede kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo se Ausserwinkler zavzema za pospešena pogajanja, na zvezni ravni pa se je že dogovarjal s pristojnim ministrom Scholtnom, s katerim sta vsebinsko uskladila predloge, da bi čimprej prišlo do kulturnega sporazuma med Avstrijo in Slovenijo.

Še vedno pa je odprto vprašanje finančnega pospeševanja kulture koroških Slovencev s strani dežele. Vsota, ki za vse kulturne in izobraževalne dejavnosti letno ne doseže niti pol milijona šilingov, potrjuje restriktivni odnos Koroške do kulture koroških Slovencev.

Dr. Ausserwinkler daje vsaj upati, da bo preko s projekti opredeljenih kulturnih dejavnosti možno dobiti (zunaj fonda za pospeševanje narodne skupnosti) nekoliko več finančne podpore.

MOHORJEVA

vabi na

slavnostno odprtje

študentskega doma

Korotan, Albertgasse 48, 1080 Dunaj
v petek, 28. oktobra 1994, ob 10. uri

Obnovljeni študentski dom, hkrati tudi kulturno središče Slovencev na Dunaju, bo slovesno odprl zvezni minister dr. Erhard Busek, Republiko Slovenijo zastopa zunanji minister prof. Lojze Peterle. Blagoslovitev: pomožni škof univ. prof. dr. Christoph Schönborn

ŽENSKE BEGUNSKIM OTROKOM

Le kdo jim ne bi pomagal!

Četrtek, 20. oktober, je bil za našo žensko organizacijo, Zvezo slovenskih žena, velik dan. Uspele so v svojih prizadevanjih, uresničile načrt, v Škofji Loki in v Kranju so predale obleko in obutev za otroke begunce iz Bosne in Hercegovine. Za tiste, ki se te pomoči najbolj potrební. Nakupljeno robo, lepo zloženo v vreče, opremljene z imeni, so izročile v begunskem zbirnem centru v Škofji Loki, v Kranju pa za otroke zbirnega centa v Trziču.

rale denar, s katerim so nakupile najnujnejše. V poročilu tajnice Zveze slovenskih žena Milke Kokot o akciji beremo:

S skupnimi močmi nam je uspelo, da smo zbrale 96.900 šil. Odbornice so zbrale ali pa same prispevale 70.190 šil., prek položnic, ki smo jih razposlale, pa se je nateklo 26.710 šil. S tem denarjem smo nakupile predvsem zimsko obutev – 87 parov – in 60 zimskih jopičev, poleg tega pa še precej perila, puloverjev, hlač in drugih oblačil. Poleg tega smo zbrale tudi precej rabljenih ob-

sredstev z mamo v Trziču, nje-gov brat pa je kot invalid te vojne v rehabilitacijskem centru v Ljubljani. Oba naša »študentista« sta zelo nadarjena in pridna, brez pomoči pa svojih sposobnosti nikakor ne bi mogla razvijati.

Kot rečeno, so zbrano pomoč žene predale prejšnji četrtek. Zbralo se jih je kar za pičel avtobus, naložile so robo in se z njo odpeljale v Škofjo Loko. Tam so si ogledale zbirni center, ki je v nekdanji kasarni JLA. Upravnica Majda jim je povedala, kako be-

Predsednica društva Anka Demšar se je Zvezi slovenskih žena toplo zahvalila za sodelovanje, zelo čustveno pa je spregovoril tudi begunec, učitelj v begunski šoli.

Kljub prijetnemu programu, govorom in pogostitvi pa se nikakor ni moglo razviti sproščeno razpoloženje. Vse je trla skrb za prihodnost. Marsikatero oko naših žensk se je orosilo, spomin je segel v tista leta, ko so bile mnoge med njimi izseljene.

Morda tudi zato taka odzivnost!

Otroci v improviziranem vrtcu

Otroci so se za darove zahvalili s kulturnim nastopom

Kdaj bo vojne v Bosni in Hercegovini konec, ne ve nihče. Že tretje leto se vleče morija in tisti, katerim je uspelo pobegniti, se pripravljajo na tretjo zimo v pregnanstvu. Samo v Sloveniji jih je v 36 zbirnih centrih preko 36 tisoč. Mnogi so zgubili vso vero v bodočnost. Njihovi otopeli obrazi izražajo obup, telesa so sklonjena, pogledi vodeni. Zbirajo se v skupinah po hodnikih, dvoriščih, zdihujejo. Mame svojim otrokom največkrat ne morejo nuditi niti najosnovnejšega, ljubezni, upanja, veselja ob igri. Preveč so prestale, njihove oči so izsušene, srca izvotlena.

V tej res težki situaciji je kranjsko društvo Mostovi, ki poskuša pomagati vsaj otrokom, zaprosilo Zvezo slovenskih žena za pomoč in sodelovanje. Naša ženska organizacija ima s tovrstnimi akcijami že kar nekaj izkušenj, saj je že pred dvema letoma izdatno pomagala beguncem v zbirnem centru v Mežici na Koroškem. Tudi tokratna prošnja je naletela na veliko razumevanje in odprto srce.

Begunce je pozdravila predsednica ZŠ Milena Gröblacher

Nekaj je bilo storjenega že spomladi, tedaj so ženske s posamičnimi akcijami in organiziranjem dveh dobrodelnih koncertov mezzosoprnistke Sabire Hajderevičeve zbrale okrog 50 tisoč šilingov in jih predale društvu Mostovi.

Jesenska akcija je bila obširnejša. Dogovorile so se, da bodo konkretno pomagale posameznim otrokom in jih vsaj deloma z najnujnejšim oskrbele za prihajajočo zimo. V ta namen so odbornice po vaseh zbi-

lačil, katera smo lepo sortirale. Večina teh oblačil je le malo nošenih, zato jih bodo begunci zagotovo veselili.

Za nakupljene stvari smo izdale 79.117 šil., preostanek, 17.785 šil., pa namenimo mesečnim podporam dvema beguncema, in sicer na predlog društva Mostovi študentki visoke šole za zdravstvene delavce Harisi Šarić, ki v Sloveniji živi povsem sama, starša in sestra so ostali v Bosni, ter učencu Samiru Imanoviću, ki živi brez

gunci živijo in kaj jim lahko nudi center. Osnovno oskrbo financira republiški urad za priseljevanje in begunce, vendar je denarja vedno premalo. Okrog 500 beguncev, kolikor jih živi v tej sivi stavbi, bi potrebovalo več. Spregovorila je tudi vodja begunske šole, katero ta čas obiskuje okrog 180 otrok, ob ogledu centra pa smo pokukali tudi v improvizirani otroški vrtec, si ogledali pralnico, šivalnico, nekaj sob, v katerih živijo po ena ali dve družini. Nekateri begunci so bolni, zanje skrbi medicinska sestra, tudi begunka, ambulantno pa jih obravnava zdravnica od zunaj.

Drugi del programa je bil kulturni nastop begunskih otrok v zahvalo za pomoč. V prostorih društva v Kranju je darovalkam zapel otroški zbor, dekleta so pela bosanske narodne, t. im. sevdalinke, mlajši pa so recitali v slovenskem in svojem jeziku. Za naše ženske so pripravili tudi lepa darila, svoje izdelke, begunke pa so postregle z izvrstnimi bosanskimi jedmi.

Predsednica »Mostov« Anka Demšar

Čeprav stiske beguncev z nikakršno pomočjo ni mogoče razrešiti, pa je že zavest, da jo lahko vsaj blažimo, otrokom vsaj za trenutek povrnemo nasmeh, vredna vsakršnega prizadevanja. V tem pa so naše ženske doslej storile že veliko.

Jože Rovšek

Pomagajte tudi Vi!
Posojilnica-Bank Celovec
»Društvo Mostovi«,
BLZ: 39103,
konto št.: 3.055.555

SKUPNO V ŽELEZNI KAPLI

Sosed se je odzval v velikem številu

»Vocalitras« iz Krive Vrbe s Francijem Krušicem

Dostojanstveno je bilo v soboto zvečer v Železni Kapli. Obiskovalci so že pred osmo uro napolnili dvorano in kar pohiteti je bilo treba za sedež. »Še dobro, da ima noč na Obirskem svojo 10-letnico Pavličev trio«, mi je dejal župnik Poldej Zunder, »sicer bi bila farna dvorana za vse obiskovalce premajhna. Želim, da bi se vsebina karikature, objavljene v NT, o prireditvah Dober večer, sosed / Guten Abend, Nachbar nikjer ne uresničila.« je še pristavil.

Sosedje, slovensko in nemško govoreči, so se kar nekoliko preštevali. Ugotovitev pa je bila razveseljiva - nemško govoreči po udeležbi niso zaostajali za slovenskimi. Predsednik SPD »Zarja« mag. Jože Blajs je dvojezično nagovoril vse obiskovalce, pozdravil častne goste, novega kapelskega župana, namestnika direktorja deželne urada, predsednika Slovenske prosvetne zveze in druge ter nastopajoče skupine. Za prireditev je dejal, da se mu zdi toliko bolj pomembna v sedanjem času, ko v soseščini in tudi sicer ljudi in narode marsikaj razdvaja, namesto da bi jih združevalo in povezovalo.

Za uvod je nastopila recitatorska skupina SPD »Zarja«, pomnožena z nekaj nemško govorečimi. Izvedli so recital Ko se spomnim domovine, sestavljen iz pesmi raznih avtorjev s skupno izpovedjo in željo po miru, enakopravnosti, sožitju, proti nasilju. Izvajalce je na klavirju spremljala Stefanie Piskernik, režirjo recitala pa je opravil Poldej Zunder.

Prva vokalna skupina je bil gostujoči moški pevski zbor žitrajске »Trte«. Čeprav je vodja Pavli Stern opravičil odsotnost nekaj pevcev, je njihova pesem zazvenela kvalitetno in polno in ogrela poslušalce.

Dr. Peter Haderlapp, kapelski župan, se je v pozdravnih

besedah najprej zahvalil prireditelju, da je tudi letos pripravil to že tradicionalno prireditev ob nacionalnem prazniku, in jo ocenil za zelo pomembno za medsebojno sodelovanje in sožitje obeh narodnostnih skupnosti v občini. Nadalje se je dotaknil načrtov v okviru razvojnega koncepta občine, ki

Novi kapelski župan dr. Peter Haderlapp

temelji na zdraviliškem in siceršnjem turizmu, pri tem pa je pomembno tudi odpiranje novih delovnih mest. Omenil je še izgradnjo vrtca in prenovu šolskih poslopij v Lepeni in na Obirskem ter ugodne pogovore obeh držav o odprtju Pavličevega sedla. Ne le vsebina govora, temveč tudi njegova dosledna dvojezičnost, je med poslušalci zbudila močno odobravanje.

Druga gostujoča skupina Vokalensemble »Vocalitas« Krumpendorf iz Krive Vrbe je v svojem programu poleg ene nemške in dveh angleških zapela tudi slovensko pesem in se z njo pri poslušalstvu odkupila za nekoliko okrnjen sestav.

Namestnik direktorja deželne urada ddr. Karl Anderwald je v svojem slavnostnem govoru poudaril predvsem potrebo po medsebojni toleranci med narodnostnima skupnost-

na. Za to pa je nujen stalen dialog. Za pravice manjšin ni zadostna samo pozitivna zakonodaja, temveč morajo biti zasidrane v srcu večine. Postati morajo sestavni del zavesti in ravnanja. Večina mora postati nanje občutljiva in odzivna. Pravice naj bodo povsem samoumevne. Izrazil je upanje o njihovi uresničitvi, ki ga gradi na dveh vizijah, in sicer na zakonski zaščiti po normah Evropskega sveta in razvoju regionalizma, ki bo omogočal nastajanje manjših regionalnih identitet, v katerih bodo imele narodnosti, njihov jezik in kultura zelo pomembno vlogo.

Kamniški koledniki so kot sosedge preko meje nastopili v sestavi: basist Rok Lap, baritonist Janez Majcenovič ter citrar Tomaž Plahutnik. Mogočna glasova obeh solistov, podložena z milino citer, sta poslušalce dobesedno prevzela.

Zelo se je izkazal tudi Grafensteiner Mädchenterzett. Predvsem so dekleta lepo in kvalitetno zapela dva evergreena, zato so morala enega še dodati. In za zaključek kar precej obširnega programa je nastopil seveda še mešani zbor »Zarje«. Temperatura v dvorani se je dvignila, zbor, pod temperamentno roko Gabriela Lipuša, pa jo je še stopnjeval. Res presenetljivo kvalitetno petje.

In kot se spodobi, so za konec še vsi, vsa dvorana z nastopajočimi, skupaj stoje zapeli državno himno, eno kitico v nemškem, eno v slovenskem jeziku. Zaslužni za prireditev, nastopajoči, gostje in še nekateri radovedneži smo se potem preselili v klet farne dvorane, da se še kaj pomenimo, popraznujemo, si poplaknemo suha grla in si privežemo dušo z bogatimi narezki, ki sta jih za ta praznik darovala zasebnika Zupanc Flori in Wolfgang Varh. Hvala jima! **Jože Rovšek**

RAVNE NA KOROŠKEM

Arhivski podatki o »plebiscitu«

V času obletnice koroškega plebiscita l. 1920 so na Ravnah na Koroškem v prostorih galerije Grad odprli razstavo »Koroški plebiscit 1920 v sodnih in župnijskih arhivih«. Pri Pokrajinskem arhivu Maribor so se za to odločili, ker doslej gradivo iz arhivov na to temo javnosti v glavnem še ni bilo predstavljeno, je pa zanimivo za razumevanje tedanjih razmer. Okrožno sodišče iz Maribora in njegova enota iz Slovenj Gradca hranita to gradivo, ki so ga precej s sabo prinesli sodniki in drugi uslužben-

ci, ko so se po plebiscitu umaknili iz Koroške. Drugi vir razstave so bila župnišča in v glavnem župnijske kronike, ki so prav tako dragocen vir podatkov in opisov tedanjih časov. Avtorja razstave sta bila Emica Ogrizek in Marjan Gardej, sodelavca Pokrajinskega arhiva Maribor, katerega ravnatelj dr. Peter Pavel Klasinc je ob tem tudi odprl enoto te ustanove za koroško območje, ki ima svoj prostor na Gradu, kjer je tudi osrednja Koroška knjižnica dr. France Sušnik.

S. Š.

Propagandni letak pred plebiscitom

PREVOD PESMI

Kokot in Guttenbrunner

Andrej Kokot sodi med tiste koroške rojake, ki so že dolgo v stikih z Michaelom Guttenbrunnerjem. To vez je krepila tudi skupna pesniška usoda, saj oba sodita v krog »neprijetnih« književnikov te dežele. Andrej Kokot je v slovenščino prevedel Guttenbrunnerjevo pesniško zbirko »Pesmi« / »Gedichte«, ki je izšla pri Založbi Wieser v izboru avstrijske književnosti 20. stoletja. Feliks J. Bister pa je prispeval esej o Michaelu Guttenbrunnerju. Po sodbi strokovnjakov je prevajalec zadel besedno in vsebinsko izpoved

izvirnika. **Iz te zbirke sledeča pesem:**

Domovina
*Le lučaj daleč me vodi beseda.
Slepo nebo mi ne privoščiči pogleda.
Na dragih mestih tla zvenijo votlo.
Gozd se izgublja v zrak, na tisoč nogah
puščava raste v brezmejnost.
Reke so peščene.
Prestavljene gore žalujejo za mesti,
ki so jih morale zapustiti čez noč.*

NEOBIČAJNO SREČANJE V SELAH

Koncert za odprto Evropo

O prihodnji (skupni) Evropi gotovo je prav toliko predstav in želja kot je možganov v pametnih glavah. In teh je veliko, hvalabogu. Tem pametnim glavam pa je skupno mnenje, da gospodarski profit ne sme biti edino merilo zveličavnosti, ampak mora biti oziroma naj bi bila ta Evropa vsem različnim pogledom in pričakovanjem navkljub celina miru, sožitja ter kulturne in jezikovne pestrosti in enakopravnosti. V tem orkestru pa je prav narodnim skupnostim in številčno manjšim narodom treba odmeriti pomembno vlogo.

Preteklo soboto, 22. oktobra, smo v Selah (v nedeljo, 23. oktobra pa v Šentprimozu, kjer je bil organizator SPD »Danica«) bili priča takemu plemenitemu multikulturnemu podvigu. Mešani pevski zbor »Sele« in moški pevski zbor »De Karawanken« z nizozemskega Volkel-Udena (zbor smo že širše predstavili v prejšnji številki SV) sta izvedla koncert »Pesem odpira Evropo«.

Koncert oz. pevsko srečanje je bilo nedvomno prelomnica in

velik dogodek za oba zbora. Na to so opozorili tudi predstavniki obeh skupin (za selske pevce je spregovoril predsednik Herbert Kulmesch), selski župan Bertej Wassner, zastopnik KKZ Nužej Tolmajer in v posebnem pismu tudi župan nizozemske občine Uden, ter predsednica Nizozemcev na Koroškem gospa Lisa van der Pol. Seveda je prav selski rekord z 81 % pri referendumu o pristopu Avstrije k EU izstopal kot pomemben mozaični kamen pri gradnji skupne Evrope. Pri tem pa je treba omeniti tudi angažma bivše lastnice kampinga »Rož« na Kočuhi Rozine Wernig, ki je posredovala prve stike med zboroma. Za to je bila v soboto deležna tudi vsestranskega priznanja.

Nizozemski pevci iz provinc Brabantska so z diapozitivi zelo prijetno predstavili svojo domovino, ki leži 20 metrov nad morjem, in se izkazali kot verodostojni ambasadorji zamisli o skupni Evropi. Eno od težišč njihovega repertoarja so prav slovanske pesmi. Več kot štiridesetčlanski zbor je svojo

Selski in nizozemski pevci so navdušili občinstvo v farnem domu

številčnost in glasovni razpon zelo dobro izrabil, s čisto in brezhibno izgovorjavo besedil je občinstvo še dodatno navdušil. S kratkim sprehodom skozi pevsko literaturo drugih narodov so se Nizozemci izkazali kot poliglottni pevci, ki se ob pesmi in tudi sicer znajo poveseliti in uživati ob kapljici in prigrizku.

Za zaključek koncerta sta zbora pod vodstvom Romana Verdela, ki je s svojimi pevskimi in pevci naštudiral tudi nizozemsko pesem »Kortjakje«, zapela slovenski »Dober večer« in »So še rožce v hartlno žavovale« in eno dvojezično pesem.

Dobra volja

Koncert v Selah, časovno je sovpadal s prireditvami »Dober večer, sosed«, bi moral uradni Koroški in tudi številnim kulturnim skupinam tako imenovane večinskega naroda biti zgled dobre volje in civiliziranega ter kultiviranega odnosa do drugega jezika in drugih kultur. Goste iz Nizozemske so Selani pozdravili v obeh deželnih jezikih in jasno da tudi v izbrani nizozemščini, po-

vezovalec iz dežele tulipanov pa je svoje pozdrave in razmišljanja o skupni Evropi približal gostiteljem v treh jezikih – nizozemščini, nemščini in v najlepši slovenščini. Naj poslednji nikdar in nikoli ne reče več kdo od koroških politikov ali pa od kulturnih skupin drugega deželnega naroda, da se slovenščine in slovenskih pesmi ni mogoče naučiti in podobno. Nizozemci so pokazali, da z dobro voljo vse gre.

Franc Wakounig

Jezik je duša

Janko Messner

Je veter res podrl drevo, ki je padlo na cesto?

Le kdaj bo novinar NT (14. oktobra t. l.) razumel pravilno in napačno rabo oziralnikov s »ki«?

Takole je razodel svojim bralkam in bralcem lepo novico: »Šolo so obnovili in ji prizidali novo telovadnico, ki so jo otroci seveda najprej preizkusili.«

Kaj izraža prislov »najprej«? Prevedimo cel stavek v nemščino: Die Schule wurde erneuert und um einen Turnsaal erweitert, den die Schüler selbstverständlich zuerst (zunächst) ausprobiert hatten.

Torej so telovadnico otroci najprej preizkusili, potem šele so se prikazali vrli zidarji in jo obnovljeni šoli prizidali! Fran Levstik bi rekel... Korotan je čuden svet, smreka ima lipov cvet, raste v lozi bukov gozd, smokve daje brezov gozd... Skratka, kolikokrat naj temu novinarju še dopovedujem, da bo razumel: Napačna je raba oziralnega zaimka »ki« zmeraj tedaj, kadar izraža nekaj, kar se zgodi šele po dogodku, o katerem govori glavni stavek. Torej: »najprej« so šoli prizidali telovadnico, šele potem so jo mogli otroci preizkusiti. Nikakor pa niso mogli preizkusa izvesti pred zidavo telovadnice! Kako pa bi se bil mogel novinar napak ogniti? Tako, da bi bil namesto najprej zapisal: k a r k o j a l i t a k o j . V takem primeru bi bil oziralni odvisnik s »ki« vsaj nekakšna polovična rešitev. Popolnejša pa bi bila takšna brez oziralnega odvisnika.

Ima torej dve možnosti: prva je manj dobra:

Šoli so prizidali telovadnico, ki so jo otroci kar koj preizkusili. Druga možnost pa je brezhibna (tadellos): Šoli so prizidali telovadnico (»novo« si novinar lahko vtakne za klobuk, saj vendar niso mogli stare (!) prizidati!) in otroci so jo seveda k a r k o j (t a k o j) preizkusili.

In še enkrat naj mu citiram klasični napačni ki-stavek, ki ga navaja Gradišnik: Dal je denar natarjarju, ki se mu je zahvalil... Narobe svet! Pravilno: Dal je denar natarjarju i n t a se mu je zahvalil.

In vprašanje v naslovu? Seveda v njem »ki« ni upravičen. Prav bi bilo: Veter je podrl drevo, d a je padlo na cesto.

OB NACIONALNEM PRAZNIKU

Ledince

Ne preveč rdeče-belo-rdečih zastav; tudi rumeno-rdeče-belih vmes, kaka zgodovinska slika v oknu; redko odmerjeni zanesenjaški nagovori, ki prihajajo bolj iz ust, kot iz srca – ja in za dobro prebavo še fitnes tek – in s tem bi bilo povedano vse; zares vse. Društvenim odbornikom SPD »Jepa-Baško jezero« nikakor ne pripisujem kakih nadnaravnih, mističnih sposobnosti, marveč tisto trohico zdravega, človeškega razuma, ki ga le prevečkrat pogrešamo v koroški sedanosti. Naši prosvetaši so torej preteklo soboto vabili ob nacionalnem prazniku (Zum Nationalfeiertag) na literarno branje k Borovcu v Ledinceh.

Resda dvorana ni prekipevala od občinstva, ki ga je pozdravila predsednica Anica Lesjak-R., toda literata Bernhard Bünker, Jani Oswald in glasbenik Gottfried Gfrerer so bili zanesljivo zagotovilo, da državna zavest ne bo diskvalificirana v plehko, družbenopolitično burko.

Jani Oswald, bodisi v materinščini ali v jeziku naroda sosed, je ostal zvest svoji biti. Pričakovati od njega kakih sen-

timentalnih, svetohlinskih, svetoboljskih ali vsled srčne bolečine cmeravih stihov, bi bilo povsem zgrešeno. Nekam resen obraz, ki se v hipu zna spremeniti tudi v brezskrbni nasmeh, kratko ostrizeni lasje – njegova »poezija« – vse to je neka neločljiva enota. Tematika je povsem »narodna« – ironična, tudi sarkastična. Zlogovanje njegovih verzov zveni pri pozornem poslušanju kot stakato iz smrtonosnega mitraljeza. Da, teče tudi kri – iz srca, iz žalostne duše, iz naše »solzne«, slovenske narave. Toda izpoved je jasna, čeprav ne prizanaša nikomur: resignacija nas ne bo rešila!

V srcu nemško govorečega koroškega poeta Bernharda Bünkerja je občutiti precej več skrbno zakrite bolesti. »Je moja domovina in spet mi ni domovina!« – divjajo, za vsakogar občutno, boji v njegovi notranjosti. Tava po gosti jesenski megli, ki je rjava, kot zemlja, pogrezujoča naše pra-prednike, prednike in slednjič nas same. Tista zdrava obetajoča zarja, ki jo skuša slikati, sicer večkrat hipoma, celo malo hudomušno zablesti v njegovih očeh, a

gube niso prizanesle njegovemu obrazu in ob nemalo osivelih laseh, segajočih do ramen, bi ga lahko mirno uvrstili med trumo svetnikov. Toda možno ne umreti – na braniku stoji z mečem v roki – ne kot junak – enostavno kot človek. Blagodejno zveneči glas pripoveduje povest o palčku, ki so ga dojile domovini zveste prsi...

Škodoželjnost, naravnost nekaj zlobe se zakriva v besedah – a te tečejo navidezno mirno, brez vsakih emocij, tečejo, kot vodovje Drave ob spokojnem mraku. Gottfried Gfrerer, zadnji iz imenitne trojice je virtuoz na kitari in kot Korošec iz Spitala podrobno pozna »koroško dušo«. Posvetil ji je, skupno z Bünkerjem znani »Kärntner Blaus«; slavospev ali žalostinko te prelepe naše zemlje. Njegove popevke so v bistvu ena sama obtožba, en sam protest nad današnjo zlagano in pokvarjeno družbo.

»Kdor ima oči, naj gleda, kdor ima ušesa, naj posluša« – to bi moralo biti geslo, to bi morala biti vsebina nacionalnega praznika – zato hvala prireditelju!

F. Č.

Čeljabinsk? Tega mesta ne poznamo. Ni to mesto v Rusiji z največjim radioaktivnim sevanjem? O tem je poročal Spiegel. Ne hodite tja! Še Rusi, katerim smo pravili, da se odpravljamo v Čeljabinsk, so debelo gledali: »Počemu v Čeljabinsk?«

Nas pa je vleklo v neznano in nas tudi grozljivke o »ruski mafiji« in 40-kratnem rizičnem faktorju Aeroflota (v primerjavi z zahodnimi družbami) niso zadržale doma.

Aprila letos so bili dijaki in dijakinje iz Čeljabinska, Magnitogorska in Kuse pri nas v gosteh. Pri nas pomeni pri dijakih, ki se letos učimo ruščine v 7. in 8. razredu. Osem dni smo skupaj preživeli v šoli, na izle-

mesta smo se spustili že prvi večer. S slavnim metrojem smo se peljali v center, na Stari Arbat in Novi Arbat, od tam na Rdeči trg, ki v nočni osvetljavi še zmeraj najbolj zgoščeno simbolizira Rusijo.

V petek: Oružejna palača, Kremelj, še enkrat Rdeči trg in GUM, ki je skoraj ves trdnost v rokah zahodnih firm, vožnja po mestu – Ostankino, Kutuzovskij prospekt in Leninske gore z znanim pogledom na mesto. Vsepovsod ljudje trgujejo – to je menda največja razlika od prejšnjih časov. Obvezno mesto za kosilo: McDonalds (Kakor na zahodu, tako na vsej zemlji).

Čudili smo se gostemu prometu, v katerem vlada pravilo: spretnější in močnejši zmaga, na

niso spremenili v mešane gozdove. V Kusi, kjer živi 30.000 ljudi, in odkoder so bili nekateri naši ruski dijaki, smo se ustavili v profilaktoriju »Ivuška« ob reki Aj, nekaj kilometrov zunaj mesta, sredi čudovite prirode. Prvi večer smo spoznali nove prijatelje in starše naših gostov.

Ponedeljek: ogled tovarne TOKAM, ki je pomagala pri organizaciji te izmenjave. V njej brusijo »točne kamne« (npr. za ure) in bisere. Tovarna, sedaj že v lasti delničarjev, je v krizi, stroji deloma stojijo, delavci čakajo na aprilske plače. Ljudje se preživljajo s kmetovanjem. Okoli mestnega jedra so ob sotočju dveh rek nekakšne predmestne vasice, v

ščine. V četrtek smo si ogledali nekatere zanimivosti mesta, bili pri pouku v treh razredih, se zbrali pri okrogli mizi in odgovarjali na razna vprašanja, predvsem o razlikah v šolskem sistemu in šolskem vsakdanjiku, nato gostje pri treh družinah, zvečer pa so za nas na šoli pripravili še kulturni spored.

V petek smo se vrnili v Čeljabinsk, si ogledali to milijonsko mesto kar iz »mikroavtobusa« in se pripravili na polet v Moskvo v soboto. Zaradi številnih daril je bilo prtljage zmeraj več.

Slovo od prijateljev in polet v Moskvo

V nedeljo smo se še enkrat sprehodili po Moskvi, pogleda-

čalniki« zgoraj, vendar v pogojih socialne stabilnosti, ko so bile zagotovljene osnovne življenjske potrebe. Vsi danes govorijo o tržnem gospodarstvu, a marsikomu ni jasno, kaj naj to je. Jasno je le, da je zavladal neizprosni boj za denar in se je začela gigantska prerazporeditev premoženja: eni v najkrajšem času postanejo milijonarji, drugi, teh pa je dosti več, živijo pod eksistenčnim minimumom. Osupljivo je, kako brez sramu prvi kažejo svoje bogastvo in kakšna tiha, obtožujoča jeza navdaja druge. In še nasprotja med generacijami se kažejo: stari pravijo, da so prej, ko je bila še Sovjetska zveza, živeli bolje, mladi pa se kar dobro znajdejo v novih razmerah svobodnega podjetništva. Prvi napovedujejo državljansko vojno in novo diktaturo, ki bo pometla z »mafijo« (s tem pa so mišljeni pomalem že vsi, ki finančno uspevajo) in njenimi političnimi »podrepaniki«, drugi napovedujejo Rusiji skorajšnji gospodarski čudež in vse večjo pravno in politično stabilnost.

Bolj nasprotujočih si napovedi o prihodnosti neke družbe oz. države si je težko predstavljati. Kot da se v vsej ostrini spet kaže staro nasprotje med »zapadniki« in »slovjanofili«, med tistimi, ki se danes zgledujejo predvsem po Ameriki, in tistimi, ki odklanjajo zahodne zglede kot nesprejemljive za Rusijo.

Najbolj v spominu nam bodo ostala doživljanja v Kusi, gostoljubnost in prisrčnost ljudi, ki se nam je zdela v prvem hipu narejena, a smo spoznali, da ni; ne glede na težavne gospodarske razmere si ljudje, starši in njihovi otroci, želijo več stikov z ljudmi iz zahodnih držav, kar je tudi razumljivo, saj so prav v teh krajih do nedavnega živeli kot v karanteni, ker so bili to »zaprti« kraji. Kot da se bojijo, da bodo spet potisnjeni na rob, v »gluho« provincialnost.

Nepozaben vtis na nas je naredila uralska priroda, ki se zdi našim očem bolj nedotaknjena kot naša. Že zaradi ogromnih razdalj in redke poseljenosti lahko nastane tak vtis. Stotine kilometrov se razprostirajo gozdovi, v katerih lovijo lose in medvede. A vtis nedotaknjene prirode je varljiv, saj se dobro zavedamo, kako usodno so prav v bivši Sovjetski zvezi posegali v naravo (Aralsko jezero, atomski poskusi, Černobil itn.)

Vsakdo je imel svojo predstavo o Rusiji, ki je nastala pod vplivom televizijskih slik, časopisnih poročil in pripovedovanj. A kar smo neposredno doživeli, se s tem ni ujemale. Vsaj majhen izsek iz ruskega življenja smo videli brez filtra in pri tem spoznali, da je za razumevanje kompleksnosti neke družbe potrebno dobro poznavanje njene zgodovine, gospodarstva, kulture in običajev.

Š. P.

DIJAŠKA IZMENJAVA Z JUŽNIM URALOM

»Počemu v Čeljabinsk?«

Iz Čeljabinska »nazaj v Evropo«

tih in v družinah. Prišlo je vabilo, da jih tudi mi obiščemo.

Primeren čas se nam je zdel september, ko se pouk šele začne, tam na Uralu pa še ni zime. Organizator prof. Štefan Pinter je med počitnicami prepričal še zadnje omahljivce, ki so se hoteli po francosko posloviti od skupine in ostati doma. Zdaj smo mu za to vztrajnost hvaležni. Z nami je potovala tudi mag. Lucija Ogorevc-Feinig, ki je v lanskem šolskem letu učila ruščino v 6. razredu. Tri dekleta, Mirna, Vera in Simona, iz opravičljivih razlogov niso mogla z nami.

Poleteli smo z Brnika

22. septembra ob osmih zjutraj smo se zbrali na Brniku. Razburjenje, radovednost in celo strah je bil v naših očeh. A že na poti proti Moskvi nas je navdal občutek lahkotnosti in prostosti, ki nas je spremljal vse dni našega bivanja v Rusiji. V vrvež 13-milijonskega vele-

prometne predpise pa se lahko pri tem poživžga; razdaljam, množicam ljudi, ki se valijo po cestah in postajam metroja; cenam, ki ne zaostajajo za našimi; razlikam med reveži in bogatimi.

Proti južnemu Uralu

Sobota, 24. septembra: Ob sedmih smo bili že na 50 km oddaljenem letališču Domoedovo. In tam smo bili potem še skoraj 9 ur – v »International Hall«, zanemarjeni dvorani za goste iz tujine. Rahla megla je ležala nad vzletno stezo, zato letala niso pristajala. Odleteli smo šele ob štirih. V Čeljabinsku se je že stemnilo, ko smo pristali. Sodelavci Mednarodne fakultete tamkajšnje univerze so nas sprejeli. Prespali smo v študentskem domu.

V nedeljo smo z avtobusom nadaljevali pot nazaj v Evropo, v mesto Kuso, 150 km zahodno od Čeljabinska. Sami brezovi gozdovi so spremljali našo pot, dokler se v uralskem hribovju

vsaki od njih je več sto lesenih hišic in skoraj pri vsaki hiši je majhen hlev, v njem pa vsaj ena krava, svinja in ovca. Kakih 50 pastirjev žene vsak dan do 3000 glav živine, razdeljene v 10 čred, v bližnje gozdove in na travnike na pašo. V takih hišicah smo bili v ponedeljek zvečer tudi v gosteh. V gostoljubju se z njimi ne moremo meriti: v tesnih prostorih se je okrog bogato obložene mize zbralo gotovo po petnajst ljudi.

V torek smo bili gostje v šoli šte. 8 – prva skupina iz neke druge države. Temu primeren je bil tudi sprejem. Pripravili so nam kulturni program in športno srečanje, spraševali so nas o naši šoli in avstrijskem šolskem sistemu nasploh. Zvečer je bil že poslovilni večer, saj smo se že v sredo odpeljali v 300 km oddaljeno mesto južno od Čeljabinska, v Troick. Popoldne in zvečer smo bili gostje v Humanistični gimnaziji z razširjeno ponudbo angleščine in nem-

li v mavzolej Lenina, ki ga hočejo končno dostojno pokopati, vendar še ne vedo, kje. Na grobovih sovjetskih vodij, tudi pred kipom Stalina, so ležali šopki rož. Čutiti je bilo neko živčnost varnostnih organov, saj so bile za ponedeljek napovedane demonstracije proti predsedniku in vladi. Ta dan je bila namreč obletnica obstrlejevanja Belega doma. Ljudje so vedeli povedati, da Jelcinovi nasprotniki pripravljajo gledališko uprizoritev lanskih dogodkov; do streljanja da bo prišlo, so bili prepričani. Opolnoči pa smo prileteli na Brnik.

Dežela velikih nasprotij

Spoznali smo deželo nasprotij: poslovnost, podjetnost, hektika v centru, večja umirjenost življenja 2.000 km stran od Moskve, čeprav je tudi tam življenje prav tako polno negotovosti. Starejši ljudje so obupani nad novimi izzivi, preveč so vajeni, da so zanje odločali neki »na-

PRENOVA JE KONČANA

**27. OKTOBRA OB 9. URI
OTVORITEV V
DOBRLI VASI!**

OTVORITVENE CENE TUDI V ŠENTVIDU IN BELJAKU!

Dokončano je! Rutarjeva matična hiša v Dobrli vasi je zrela za Evropo!
Po totalni prenovi vse v novem blišču! In vse po najnižjih otvoritvenih cenah – ne samo v Dobrli vasi, temveč tudi v Beljaku in Šentvidu!

3 DNI OTVORITVENE CENE!

RUTAR V NOVEM BLIŠČU

RUTAR
EBERNDORF-VILLACH-ST. VEIT
CENTER

PRIREDITVE

PETEK, 28. 10.

10.00 DUNAJ, Albertgasse 48 – Mohorjeva Slavnostno odprtje študentskega doma Korotan, odprl ga bo zv. minister Erhard Busek.

PONEDELJEK, 31. 10.

CELOVEC, na univerzi pred. 1 – Združenje staršev TAK Predavanje »Smrt nas uči živeti«, predava Karin Leitner

15.00 CELOVEC, na pokopališču v Trnji vasi – ZKP Dan mrtvih – osrednja spominska prireditve za padle partizane

ČETRTEK, 3. 11.

18.00 TINJE, v domu – Tinjski dom Začetek tečaja Slovenščina za napredujoče, vodi dir. Mirko Srienč

PETEK, 4. 11.

14.00 do 18.00 TINJE, v domu – Tinjski dom Slikanje na steklo, vodi Erika Malle, ter v soboto od 9.00 do 17.00

18.00 TINJE, v domu – Tinjski dom Enneagram – nauk o značajnih posebnostih, vodi Norbert Häg; do nedelje, 6. 11. do 13.00

19.30 BELJAK, Kongresna hiša, Pracelsus-Saal Predavanje – Peter Gstettner: Vorurteile und Feindbilder – wie sie entstehen und wie sie wirken

SOBOTA, 5. 11.

19.30 SELE, v farnem domu – KPD Sele Ephraim Kishon: Poročni list (premiera); nastopa gledališka skupina KPD, režija Franci Končan

13.30 do 18.00 TINJE, v domu – Tinjski dom Kuharski tečaj – Jesenska kuhinja, vodi Maria Steinbrugger

SREDA, 9. 11.

20.00 CELOVEC, na univerzi, predavalnica 1 Predavanje – Gero Lenhardt (Berlin): Der verwahrloste Nationalismus in der BRD. Zu den Ursachen und zum politischen Stellenwert der Ausländerfeindlichkeit.

RAZSTAVE

■ CELOVEC

Kunstforum, Villacherstr. 8 – Suse Krawagna (do 5. 11.)
Hiša umetnikov, Goethe Park 1 – Gotthard Muhr, Christian Gasser, Joachim Baur (do 29. 10.)
Deželna galerija, Burggasse 8 – Hermann Nitsch, nova dela (do 20. 11.)

Deželni muzej, Museumgasse 2 – »Das Buch in Südtirol« (do 31. 10.)

Volksbank, Bahnhofstrasse 7 – Fotografije Li Baudischa (do 11. 11.)

■ ŠTALENSKA GORA

Izkopanine na Štalenski gori/Magdalensberg do 28. 10. od 9.00 do 12.00 in 12.30 do 17.00

■ VELIKOVEC

Galerija Magnet, Hauptplatz 6 – Razstava Wernerja Berga (do 5. 11.)

■ DUNAJ

Galerija Peter Ohrfandl, Dapontegasse 7, 3. okraj – Drago Druškovič »Grafike« (do 5. 11.)

■ VRBA

Casineum – Franz Kaplenig, nova dela

■ BELJAK

Kongresna hiša – Giovanni Toniatti Giacometti, slike Muzej, Widmannngasse 38 – stari beljaški listi (do 31. 10.)

Slovenski vestnik čestita:

gospodu župniku Šimeju Wutteju iz Žvabeka za rojstni dan in god; gospe Šeli Mucher iz Račič za rojstni dan in god; gospe Brigite Dovjak iz Podgrada za rojstni dan; Mici in Tomiju Lampichlerjevima z Lipice na Radišah za okrogli jubilej; gospodu Floriju Koschatu iz Podgorij za rojstni dan; Rozzi Perdacher iz Holbič za deseti rojstni dan; gospe Micki Miškulnik iz Velike vasi za rojstni dan; gospe Pepci Oraže s Kota za rojstni dan; gospe Urši Male iz Borovelj za 50. rojstni dan; gospe Ani Krassnig iz Grabalje vasi za rojstni dan; gospodu Karlu Ko-

marju z Metlove za rojstni dan; gospe Petronelli Rossmann z Apač za rojstni dan; gospe Milici Hrobath iz Šentlenarta pri Sedmih studencih za 50. rojstni dan; Pavli in Foltiju Dovjakovi-ma k trideseti obletnici skupnega življenja; gospodu Francu Matzholdu z Rude za 80. rojstni dan; gospe Rezi Polanšek iz Železne Kaple za rojstni dan; gospe Angeliki Krawanja s Trate pri Bekštanju k uspešnemu zaključku študija na filozofski fakulteti; gospodu Johanu Krawanja s Trate pri Bekštanju za rojstni dan; gospe Kristi Weiss iz Celovca za rojstni dan.

Oče, v tvoje roke izročam svojo dušo. (Lk 23, 46)

Pred nami je odšel v večnost naš dragi mož, oče, opa, brat, tast, svak, bratranec

prof.

Franc Inzko

višji študijski svetnik
gimnazijski ravnatelj v p.

Umril je 19. oktobra 1994 po dolgi, težki bolezni, v 70. letu življenja. Pogreb je bil 22. oktobra na pokopališču v Svečah po pogrebni maši v farni cerkvi sv. Lamberta. Osmica za našim dragim rajnim je bila v Svečah v sredo, 26. oktobra, ob 18. uri.

Priporočamo ga v spomin pri molitvi.

V ljubezni in hvaležnosti:

žena Mici
otroci Gipsy, Beata, Franci
snaha in zeta Edith, Werner, Uti
vnuka Claudia, Christian
sestra Marija Moser
brat Valentin

v imenu vseh sorodnikov

Celovec, Sveče, 22. oktobra 1994

Wenn die Kraft zu Ende geht,
ist Erlösung eine Gnade

Mein lieber Gatte, Papi, Opi, Bruder, Onkel,
Schwieger Vater, Schwager, Cousin

OStR. Prof.

Franz Inzko

Gymnasialdirektor i. R.

hat am 19. Oktober 1994 im 70. Lebensjahr nach langer schwerer Krankheit nach Empfang der Sakramente seine gütigen Augen für immer geschlossen. Auf Wunsch unseres lieben Verstorbenen haben wir von ihm am 22. Oktober auf dem Ortsfriedhof in Suetschach in aller Stille Abschied genommen. Die Acht-tageverrichtung fand am Mittwoch, dem 26. Oktober um 18 Uhr in der Pfarrkirche zu Suetschach statt. Sein Leben war erfüllt mit Liebe und Sorge für die Familie.

In Liebe und Dankbarkeit:

Mitzi, Gattin
Gipsy, Beate, Franz, Kinder
Uti, Werner, Edith, Schwiegerkinder
Claudia und Christian, Enkelkinder
Maria Moser, Schwester
Valentin Inzko, Bruder
im Namen aller Verwandten

Klagenfurt, Suetschach, 22. Oktober 1994

PISMO BRALCA

Politično zastopstvo koroških Slovencev

Ker razgovor v sosvetu dne 17. 10. 94 ni prinesel pričakovane rešitve za zastopstvo koroških Slovencev v deželnem zboru, predlagam v skrajšanem besedilu sledeči model.

1) Deželni zbor Koroške ustavno poveča število volivnih okrožij na pet. To peto volivno okrožje obsega celo Koroško in ima dva mandata (poslanca).
2) V to okrožje imajo vse stran-

ke pravico kandidiranja, vendar se morajo vsi kandidati priznati k slovenski narodni skupnosti.

3) Glasovnice morajo biti – enako kot zadnje za državni zbor – dvodelne. Zgoraj za krajevno volivno okrožje, spodaj za peto, in to z imeni kandidatov.

4) Vsak volilec se mora odločiti za eno volivno okrožje in za eno stranko in le kandidatom te

stranke lahko dodeli prednostne glasove.

5) Tisti dve stranki, ki dobita največ glasov oz. tista dva kandidata, ki dobita največ prednostnih glasov, bosta zastopala interese Koroških Slovencev v deželnem zboru.

Kom. sv. Franc Rutar

Dobrla vas Lido, dne 18. 10. 94

Dober dan, Koroška

Nedelja, 30. 10.,
13.00 ORF 2

Ponedeljek, 31. 10.
16.20 TV SLO 1

PREDVIDENA VSEBINA

■ Srečanje na Koroškem: Tradicionalni sprejem narodnega sveta koroških Slovencev in Enotne liste

■ Ob Avstrijskem nacionalnem prazniku – 26. oktobra: »Dober večer sosed – Guten abend, Nachbar«

■ Denar na zalogi – pomoč v nadlogi: Tudi za slovensko zadružništvo je teden varčevanja poln pričakovanj

■ Prenovljeni Korotan na Dunaju: Študentski dom naj bi postal tudi kulturno središče Slovencev na Dunaju

■ Obresti za vztrajnost: Šentprimož ima nove šolske prostore

■ Dan mrtvih nas vse v posebni meri opominja na minljivost življenja ...

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

Četrtek, 27. 10.
18.10 Rož – Podjuna – Zilja

Petek, 28. 10.
18.10 Kulturna obzorja

Sobota, 29. 10.
18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 30. 10.
6.30 Dobro jutro na Koroškem – duhovna misel (mag. Božo Hartmann)

18.10 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 31. 10.
18.10 »Ko bom velik, si bom kupil ...« Svetovni dan varčevanja.

Torek, 1. 11.
6.30 Praznična oddaja (P. Zunder)

18.10 Praznična oddaja (P. Zunder)

Sreda, 2. 11.
18.10 Dobro jutro na Koroškem

21.05 Pozdrav s Primorja

KPD »PLANINA« SELE

vabi na premiero komedije

Ephraim Kishona

POROČNI LIST

v soboto, 5. 11. 1994,
ob 19.30 uri, v farnem domu v Selah.

Nastopa domača gledališka skupina v režiji Francija Končana.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40, telefaks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Jože Rovšek, Sonja Wakounig, Franc Wakounig

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, tel. 0 46 3/51 43 00, telefaks 0 46 3/51 43 00 71.

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, tel. 0 46 3/50 5 66 • faks 0 46 /51 43 00 71.

REGIONALNA LIGA

V zadnji sekundi še točka za SAK

SAK : Marchtrenk 2:2 (0:2)

SAK: Preschern, Savič, A. Sadjak, F. Sadjak (32. Skof), Blajs, Sumberac, Wölbl, M. Sadjak (46. Smid), Eberhard, Pichorner, Lippusch

Tri minute pred koncem tekme je Marchtrenk še vodil z 2 : 0. Tudi največji optimisti nismo več računali s točko, ko je **W. Eberhardu** (89. minuta) uspel prvi gol za SAK. Nato pa je tako rekoč v zadnji sekundi končno zadel v črno tudi **M. Pichorner** (92. minuta).

Vendar pa je preteklo skoraj devetdeset minut, preden so se slovenski nogometaši lahko veselili vsaj točke. Ko so se po 30 minutah v prvem polčasu končno nekoliko živeli na velikem igrišču in imeli dve izvrstni pri-

ložnosti, so v protinapadu dobili prvi zadetek. Ko so bili Sakovci na tem, da izenačijo, so igralci Marchtrenka hladnokrvno izrabili ponovno priložnost in že je bil rezultat 2:0 zanje.

Vedno znova SAK ...

Igralci so šli v kabine, kjer je trener dr. Ramšak najprej stvarno, nato precej glasno opozoril svoje varovance na njihove naloge. Dr. Ramšak: »Ko pa sem videl, kako so bili potrti, sem začel peti – Vedno znova SAK. Čisto tiho je bilo, debelo so me gledali, jaz pa sem zapel še enkrat in še enkrat. Polagoma so mi sledili in skoraj vsi so zapeli z mano.« Tako duhovno okrepjena je prišla ekipa trenerja Ramšaka spet na igrišče in 45. minut drugega polčasa nenehno

napadala. Vendar sta vratar Marchtrenka in prečka izničila vse priložnosti SAK.

Toda spet se je izkazalo zopet, kako pomembni sta borbenost in prava morala, in pa, da traja tekma najmanj 90 minut.

V 89. minuti je namreč Wolfiju Eberhardu vendarle uspelo rezultat znižati za en gol, dve minuti za tem pa je Mario Pihorner s svojim zadetkom rešil točko za SAK!

Zadovoljen trener dr. Ramšak po tekmi: »Nekako sem bil ves čas zelo pozitivno razpoložen in prepričan, da nam bodo goli še uspeli. Kajti ko smo v drugem polčasu igrali tako kot znamo in smo izkoristili prostor, se je videla razlika. Če Marchtrenk ne bi imel tako izvrstnega golmana, bi bil

rezultat lahko tudi 5 : 2«. V drugem polčasu je prišel v igro Marjan Smid, ki pa se je tokrat pokazal s svoje najboljše strani: »Res smo bili že obupani. Toliko možnosti in nič. Vendar nismo odnehali in da smo dali potem še dva gola, je res prava sreča. Morali smo popraviti to, česar nismo v Gradcu. Tam smo prezgodaj popustili, danes pa smo se borili do konca in to bilo nam je priplačeno. Tudi gledalci niso odnehali in nas zvesto podpirali.«

Prihodnja tekma: v soboto, 29. 10. 1994, pa igra SAK v gosteh v Wolfsbergu pri tamkajšnjemu moštvu WAC, ki se je v zadnjih tekmah dobro odrezal, saj je premagal VSV kar s 6:2. Zagotovo težka naloga za slovenske nogometaše, ki še vedno vodijo na lestvici s točko prednosti pred Voitsbergom.

PODLIGA VZHOD

Velikovec : Bilčovs 2:2
Mostič : Globasnica 0:0

1. RAZRED D

Dobla vas : Šmihel 0:2
Vovbre : Sele 2:1
Galicija : Železna Kapla 0:2

ODBOJKA

Velik uspeh Doba

Dob je v četrtem kolu zvezne odbojarske lige presenetljivo premagal rekordnega avstrijskega prvaka SVS Transfer-s 3:1.

Po dveh porazih v prvih dveh krogih in po zmagi proti Kragranu (3:1) so se Dobljani očitno izvlekli iz krize. Proti lanskeletnemu prvaku so zgubili samo prvi niz, nato pa v naslednjih treh odigrali brez napak. Najboljša sta bila Egger in Schmerlaib.

KOŠARKA

Mladina zmaguje

Košarkarji Slovenskega atletskega kluba tekmujejo v koroškem klubskem prvenstvu v dveh kategorijah: V skupini juniorjev košarkarji stari do 18 let in v skupini mladincev fantje do 15 let.

V članski konkurenci SAK žal ne more sodelovati, ker za to ni tehničnih pogojev in predvsem finančnih sredstev. Za letošnjo sezono so si tako vodstvo kot tudi košarkarji sami zastavili visok cilj: osvojitve naslova v obeh skupinah.

Do tega cilja pa je pot seveda težka in osnovni pogoj je, da se najprej uvrstijo v play-off. Možnosti za to so predvsem pri mlajših zelo dobre, ker so vsi leto starejši in že drugo leto igrajo skupaj.

V juliju se je večina igralcev udeležila košarskega tabora v Tolminu, kjer že več let sodelujejo in kjer so preživeli nekaj

dni skoraj izključno na igrišču. Za dober potek in spremljanje mladih igralcev na tekme pa skrbijo odborniki košarske sekcije prof. **Tonč Malle** (predsednik), **Danilo Prušnik** (blagajnik), **Christian Zeichen** (tajnik) in **Bogdan Kavčič** (odbornik). Seveda pa so jim ob strani tudi starši Jager, Hribernik in Majhen. Posebno pa se je letos izkazal gospod Majhen, ki je lastnik kombija in je pripravljen voziti košarkarje na gostovanja.

Mladinski dom tudi letos omogoča dvakratni tedenski trening in tekme. To pa so le skromni pogoji, zato ni čudno, da je Bogdan Kavčič izrazil tiho željo o večnamenski dvorani, ki bi bila v lasti Slovenske športne zveze in v kateri bi imeli tako košarkarji kot tudi drugi slovenski športniki optimalne pogoje za izvajanje svoje športne dejavnosti. Za brezhiben potek treningov skrbi novi trener Janez Ribnikar, profesor športne vzgoje v

Ljubljani. Tudi zanj velja cilj: prvaka v obeh kategorijah.

Košarkarji SAK so svojo tekmovalno sezono začeli z zmagama:

JUNIORJI:

ASKÖ Beljak – SAK
59:64 (33:23)

V prvem polčasu se slovenski košarkarji niso najbolje znašli, v drugem pa so igrali vse boljše in premagali sovratnike iz Beljaka. Koše za SAK so dosegli: M. Kranjc 17, D. Lempl 16, K. Kranjc 12, S. Wein 7, Sienčnik 4, Holešek 4 in Tomc 4.

MLADINCI:

WSG Raika Radenthein – SAK
41:99 (21:47)

Gladka zmaga mladih košarkarjev SAK! Za SAK so točkovali: Tomi Hribernik 22, Martin Majhen 21, Nejc Jager 12, Rok Miševelj 12, Stojan Vavti 12, Lukan Korošec 8, Marko Kuežnik 6, Filip Ereiz 4, Daniel Ramalan 2.

PLANINSTVO

Srečanje na Bleščeči

V soboto, 15. oktobra, je skupina funkcionarjev Planinskega društva Kranj prišla na planino Bleščečo, kjer so jih v planinski postojanki, Koči nad Arihovo pečjo, prijateljsko sprejeli zastopniki Slovenskega planinskega društva Celovec.

Posebnost tega srečanja pa je v tem, da je za obe društvi letos jubilejno leto. Tako kranjski planinci obhajajo 95-letnico ustanovitve svojega društva. Slovensko planinsko društvo Celovec pa 25-letnico otvoritve prve zamejske planinske postojanke na Bleščeči.

Med kranjskimi planinci je na srečanju bilo tudi nekaj nek-

danjih graditeljev naše koče, med njimi predsednik Planinskega društva Kranj Franci Ekar in 82-letni častni predsednik Ciril Hudovernik. V prijetni družabnosti smo obujali spomine na gradnjo koče pred 25 leti, ki je bila zgrajena ob bratski pomoči kranjskih in gorenjskih planincev. Na gradbišče na Bleščečo jih je takrat pripeljal tedanji predsednik P. D. Kranj Franjo Klotjčnik. Brez pomoči teh srčnih ljudi, danes ne bi imeli planinskega doma na Bleščeči, zato jim tokrat ponovno izrekamo našo iskreno zahvalo.

L. U.

7. ŠAHOVSKA GALA ALPE-ADRIA V BELJAKU

Štiri zmage ekipe slovenske gimnazije

Odlična igra mladih šahistov iz Madžarske, Romunije, Hrvaške in Slovenije

Mednarodna šahovska gala za šolske ekipe iz prostora Alpe-Jadran ter nekaterih drugih vzhodnoevropskih držav pretekli teden v Beljaku je potekala v znamenju mladih šahistov iz Madžarske, Romunije, Hrvaške in Slovenije. V skupini pod 16 let je zmagalo moštvo iz Bukarešte (Romunija) pred madžarskima moštvoma Szombathely in Statistika Budimpešta, pri starejših (do 20 let) pa Szombathely pred Statistiko Budimpešta in Bratislavo (Slovaška). Turnir je organiziral Sekretariat za mladino pri koroški deželni vladi, udeležilo se ga je 95 ekip (okrog 500 šahistov in šahistk) iz osmih držav.

Koroško sta v tej močni mednarodni konkurenci v skupini pod 20 let zastopali dve ekipi, Višja tehnična šola

(HBLA) iz Beljaka (s Haral-dom Woltejem/SŠK »Obir«) in Slovenska gimnazija iz Celovca v postavi Dunja Lukan, Boris in Marko Gallob ter Marko Warum.

Četverica ZG in ZRG za Slovence je v devetih nastopih osvojila 15 točk. Zmagala je štirikrat (4:0 proti BEA Saalfelden, 3:1 proti BORG Radkersburg, 2,5:1,5 proti BRG Steyr, 3:1 proti BRG 21 Dunaj), enkrat je dosegla neodločen rezultat (2:2 proti SK Donau) štirikrat pa je bil nasprotnik boljši (ŠK Buje, Liceo Benedetti Venezia, HTBLA Beljak, ŠD »Rokada« Lendava).

Vodja ekipe profesor Mirko Lausegger je bil z nastopom zadovoljen: »Četverica je Slovensko gimnazijo v tej močni mednarodni konkurenci dobro zastopala, že uvrstitev v finalni del tekmovanja pomeni velik uspeh in priznanje«. I. L.

Teden
varčevanja
Welt-
Sparwoche

in **Za** male
velike varčevalce

und **Für** kleine
große Sparerer

POSOJILNICA

ZVEZA-BANK